

TÜRKİYE'DEKİ HASTANE ÖNCESİ ACİL SAĞLIK HİZMETLERİ¹ PRE-HOSPITAL EMERGENCY HEALTH SERVICES IN TURKEY

Prof. Dr. Şebnem ASLAN

Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Konya/TÜRKİYE,
ORCID: 0000-0003-0314-247X

Arş Gör. Şerife GÜZEL

Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Konya / TÜRKİYE,
ORCID: 0000-0002-4141-9110

ÖZET

Sağlık kurumları, insan hayatının vazgeçilmezidir. Her şeyden önemli olan insan hayatı için acil sağlık hizmetleri, herhangi bir acil hastalık veya yaralanma halinde 24 saat ücretsiz hizmet vermektedir. Sağlık konusunda istenmedik bazı durumlara karşı karşıya kalındığında, hızlı ve doğru müdahale ile hayat kurtarılmakta ya da oluşabilecek zararlar en aza indirilmektedir.

Dünya'da ve Türkiye'de acil sağlık sistemlerinin oluşturulması süreci çok kısa bir geçmişe sahip olmakla birlikte ulusal düzeyde acil sağlık hizmetlerinin organizasyonu ülkelere göre farklılık göstermektedir.

Bu çalışmanın amacı, hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinin önemini ortaya çıkarmak, Türkiye'deki mevcut sistem hakkında bilgi vermek ve veriler yardımı ile hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinin durumunu değerlendirmektir.

Çalışmanın sonucunda hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinde özellikle 2011 yılından itibaren Sağlıkta Dönüşüm Programının da etkisiyle sürekli iyileşmeler dikkat çekmektedir. Ambulans sayısının kara, hava ve deniz olmak üzere arttığı ve çeşitlendiği; acil yardım istasyonu başına düşen nüfus ve ambulans başına düşen nüfusun yıllara göre azaldığı gibi olumlu gelişmeler görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Acil Sağlık Hizmetleri, Sağlık, Ambulans

ABSTRACT

Health institutions are indispensable for human life. The most important thing is emergency medical services for human life, 24 hours a day in case of any emergency illness or injury. When faced with some unwanted situations about health, life is saved by fast and correct intervention and the loss that may occur is reduced to the minimum.

The process of establishing emergency medical system in the world and Turkey along with having a very short history of the organization of emergency medical services at the national level varies according to country.

The aim of this study reveal the importance of pre-hospital emergency medical services, to provide information about the current system in Turkey and with the help of pre-hospital data to assess the status of emergency medical services.

As a result of the work, continuous improvement in pre-hospital emergency medical services has been noticed especially since 2011. The number of ambulances has been increased and diversified by land, air and sea; the population per emergency aid station and the population per ambulance have declined compared to the years and positive developments are seen.

Keywords: Emergency Health Services, Health, Ambulance

1. GİRİŞ

Dünyada kendi ulusal acil sağlık sistemlerini geliştirmiş ve başarıyla uygulayan ülkelere bakıldığında, insan hayatına azami düzeyde saygı gösterdikleri ve gelişmişlik yolunda önemli adımlar attıkları görülmektedir. İnsanlar sosyal statüleri ve ekonomik olanakları ne olursa olsun acil sağlık sorunlarıyla karşılaştıklarında, en kısa zamanda olay yerinde profesyonel bir ekibin müdahalesine gereksinim duymaktadır.

¹ Bu çalışma 4. Uluslararası Sağlık Yönetimi Kongresinde sunulmuş ve özet olarak yayınlanmıştır.

Acil sağlık hizmetlerinin öncelikli hedefi acil hastalık ve yaralanma hallerinde hızlı ve etkin müdahale ile ölümlerin önlenmesi ve sakatlıkların azaltılmasıdır. Acil sağlık hizmetleri, acil yardım ve kurtarma ile başlayıp taşıma (ambulans), kaza servisleri ve rehabilitasyon ile devam etmektedir. Zincirin halkalarından birinde meydana gelen bozukluk diğer hepsini olumsuz etkilemektedir. Dolayısıyla hastane öncesi acil sağlık hizmetleri zincirin ilk halkası olarak düşünüldüğünden oldukça önemli görülmektedir.

Günümüzde acil tıbbi hastalıklar, şiddet olayları ve afetler sık görülmektedir. Bu nedenle, hasta veya yaralının yaşam şansını artırmak, oluşabilecek komplikasyonları önlemek ve iyileştirmeyi kolaylaştırmak için hastane öncesi acil bakım hizmetleri zorunludur. Hastane öncesi acil bakım hizmetlerinin en önemli unsuru da ambulans hizmeti olarak görülmektedir.

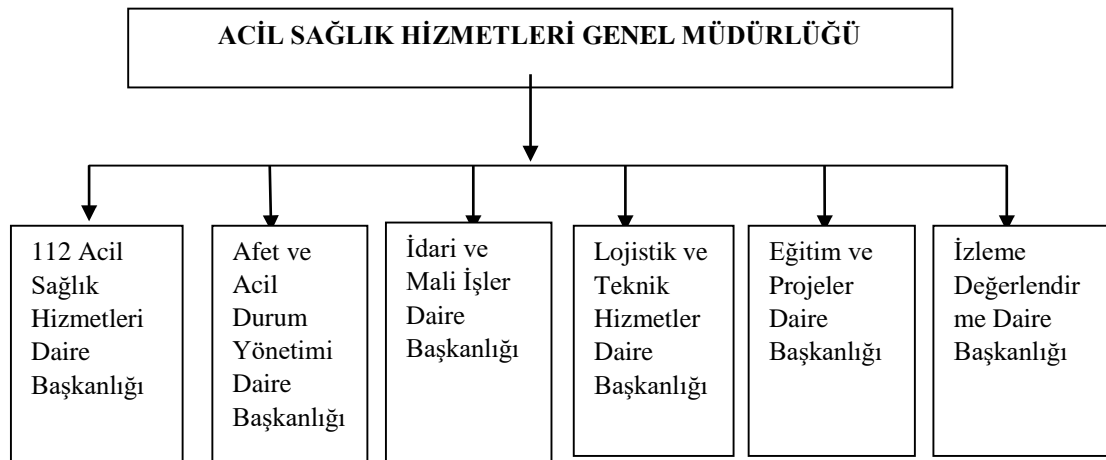
Dünya'da ve Türkiye'de acil sağlık sistemlerinin oluşturulması süreci çok kısa bir geçmişe sahiptir. Ulusal düzeyde acil sağlık hizmetlerinin organizasyonu ülkelere göre farklı olmaktadır. Her ülke ulusal acil sağlık sistemini oluştururken genel olarak olması gereken asgari standartlara uymakta fakat sistemin işleyiş aşamasında kendilerine göre farklılıklar gösterebilmektedirler. Ayrıca bu hizmetin tek elden yürütülmesi hizmeti hızlanmasını sağlayacaktır ancak Türkiye ve pek çok ülkede böyle bir sistem söz konusu değildir.

2. ACİL SAĞLIK HİZMETLERİ

Sağlık Bakanlığı Acil Sağlık Hizmetleri Yönetmeliğinde, acil sağlık hizmetleri, "sağlık konusunda eğitim görmüş sağlık ekipleri tarafından, ani gelişen hastalık, kaza, yaralanma ve benzeri durumlarda olayın meydana gelmesini takip eden erken dönemde, tıbbî araç ve gereç desteği ile sunulan hizmetler" olarak ifade etmektedir (Acil Sağlık Yönetmeliği, 2000). Benzer bir tanımla acil sağlık hizmetleri, herhangi bir acil hastalık veya kaza sonucu ortaya çıkan ve zaman kaybetmeksizin müdahale gerektiren durumlarda hasta ya da yaralının yaşamını ya da yaşam kalitesini korumak için yapılması gereken tıbbi bakım ve müdahalelerdir (Ekşi, 2015). Acil sağlık hizmetlerinin kapsamı hem acil hastalık hem de yaralanma durumlarında, alanında uzman ekiplerce tıbbi araç ve gereç yardımı ile beraber olay yerinde, nakil esnasında, sağlık kurum ve kuruluşlarında ihtiyacı olan kişilere sunulan bütün sağlık hizmetleri olarak belirtilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2011). Dolayısıyla acil sağlık hizmetleri sistemi; acil yardım ve kurtarma ile başlayıp, taşıma (ambulans hizmetleri), acil servis ve iyileştirme hizmetleri ile devam eden bir sistemdir. Zincirin halkalarından birindeki bozukluk veya aksaklık, diğer tüm halkaları da etkilemektedir (Aksoy ve Ergün, 2002).

Türkiye'de Acil Sağlık Sistemi'nin temelleri 1986 senesinde atılmış ve Hızır Acil şeklinde ifade edilmiştir. 1994 senesinde de 112 Acil Sağlık Hizmetleri sunuma açılmış ve bu şekilde devam etmektedir (Keskin, 2009).

Sağlıkta Dönüşüm Programı çerçevesinde, 2011 yılında acil sağlık hizmetlerinin teşkilat şeması şu şekilde dönüştürülmüştür:

Şekil 1. Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Teşkilat Şeması

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2017

Türkiye'de acil servis sistemi hastane öncesi acil servis sistemi ve hastane acil servis sistemi olarak ayrılmaktadır. Çalışma kapsamında hastane öncesi acil sağlık sistemi ele alınacaktır.

3. HASTANE ÖNCESİ ACİL SAĞLIK HİZMETLERİ

Acil sağlık hizmetleri acil hastalık ve yaralanma hâllerinde olay yerinde, nakil sırasında, sağlık kurum ve kuruluşlarında sunulan tüm sağlık hizmetlerini kapsarken hastane öncesi acil sağlık hizmetleri, hasta veya yaralıların hastaneye ulaştırılincaya kadar geçen sürede yapılan acil bakım hizmetlerini kapsamaktadır (Yılmaz, 2014). Hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinin başlangıcını, hastaneye gidemeyecek kadar kötü durumda olan hastaların taşıma araçlarıyla hastaneye götürülmesi oluşturmaktadır (Acil Sağlık Hizmetleri Yönetmeliği, 2000; Yılmaz, 2014).

Hastane öncesi acil sağlık hizmetleri ambulans hizmetleri olarak değerlendirilmektedir. Ambulans hizmetlerinin başlıca hedefleri ve amaçları; hayatı korumak, beklenmedik tehlikelere karşı koruyucu önlemler almak, tedaviyi hızlandırmak, zamanı doğru ve planlı kullanmak, ilk ve acil yardım hizmetleri olarak ifade edilmektedir (Özyaral, 2005).

Avrupa birliğine üye ülkelerinde 112 numaralı acil servis tek numara uygulaması tavsiye edilse de henüz tam olarak yaygınlaşmamış olup polis, itfaiye ve ambulanslar için ayrı ayrı numaralar kullanılmaktadır (Yaman, 2015; Düzova, 2015). Ancak Hollanda, İzlanda, İsveç ve Malta'da 112 tek numara olarak kullanılmaktadır. Bu ülkelerde nüfus sayısının ve acil çağrı sayılarının diğer ülkelere göre düşük olması sistemin tek merkezden yönetilebilir olmasını kolaylaştırmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2011).

Acil sağlık sistemlerinde kültürel, coğrafi, siyasi gibi birçok nedenle tüm Dünya'da tek tip modelin uygulanması imkânsız görülmektedir. Ülkelerin bu modelleri benzerlik gösterse de kendilerine has düzenlemeleri bulunmaktadır (Yaman, 2015). Acil sağlık hizmetlerinin örgütlenmesinde dünyada uygulanan iki model bulunmaktadır. Bunlar; Fransız-Alman (Franko-German) acil sağlık hizmeti ve İngiliz-Amerikan (Anglo-Amerikan) modelidir (Düzova, 2015)

Fransız-Alman (Franko- German) Modeli: Bu modelde hastane hastaya getirilmekte ve ileri derecede acil sağlık hizmeti sahada başlatılmaktadır. Genellikle anestezi uzmanı olan doktorlar tarafından tüm acil bakımı yapılan hasta veya yaralı hastane aciline alınmadan doğrudan yataklı servislere yatırılmaktadırlar. Bu model Avusturya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Litvanya, Norveç, Portekiz, Rusya, Slovenya, İsveç ve İsviçre'de uygulanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2011).

İngiliz-Amerikan (Anglo-Amerikan) Modeli: Dünya'da genelde bu model uygulanmakla birlikte bu modelde hastaların en kısa sürece, hızlıca acil servise ulaştırılmasını içermektedir. Hastaların kesin tanısı acil servis hekimleri tarafından konulmaktadır (Düzova, 2015). Türkiye'nin yanı sıra Avustralya, Kanada, Kosta Rika, Hong Kong, İzlanda, İrlanda, İsrail, Malezya, Hollanda, Yeni Zelanda, Nikaragua, Filipinler, Polonya, Singapur, Güney Kore, Tayvan, İngiltere ve ABD bu modeli kullanan veya bu modele uygun çalışarak ülkelerinde hayata geçirmeye çalışan ülkelerdir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2011).

4. TÜRKİYE'DE HASTANE ÖNCESİ ACİL HİZMETLERİ

Türkiye'de hastane öncesi acil sağlık hizmetleri, ilk kez 1986 yılında üç büyük ilde (İstanbul, Ankara, İzmir) 077 numarası ile "077 Hızır Acil Servis" olarak faaliyete başlamıştır. Sağlık Bakanlığı 1994 yılında başlattığı bir projeye 112 numarası ile "112 Acil Yardım ve Kurtarma Hizmetleri" hizmetleri olarak devam etmiştir. 1994 yılında 6 ilde hizmet vermeye başlayan "Acil Yardım ve Kurtarma Hizmetleri", 1997 yılında bütün ülkeye yayılmıştır. Bakanlık 2003 yılında bu hizmetlerin adını, "Acil Sağlık Hizmetleri" olarak değiştirmiştir (Tekingündüz, 2008).

Türkiye'de her şehirde nüfus yoğunluğuna göre ambulans istasyonları kurulmuştur ve itfaiye istasyonları gibi diğer istasyonlardan ayrı çalışmakta ve farklı numaralar kullanılmaktadır. Hastalık veya yaralanma meydana geldiğinde olay yerine en yakın ambulans istasyonundan ambulans yönlendirilmektedir (Yaman, 2015). Türkiye'de 112 ASH ambulanslarında çalışan sağlık personeline bakıldığında, ilk yıllarda hekimler ve şoförlerin görev yaptığı daha sonraki yıllarda hekim, hemşire, sağlık memuru, Acil tıp teknisyeni, Acil Bakım Teknikerinin sistemde yer aldığı görülmektedir (Batı, 2012; Yılmaz, 2014).

Komuta kontrol merkezi tarafından değerlendirilen acil çağrılarının telsiz ya da telefon ile bildirildiği 112 acil yardım istasyonları farklılık göstermektedir (Yaman, 2015; Ateş ve Göçen, 2011). 24 saat kesintisiz sadece ambulans hizmeti verilen, ihtiyaca göre birden fazla ekip ve ambulans bulundurulmuş A tipi

istasyon (Ateş ve Göçen, 2011; Batı, 2012; Düzova, 2015); birinci, ikinci ve üçüncü basamak resmi sağlık kurum ve kuruluşları ile entegre olarak kesintisiz ambulans ve acil servis hizmeti verilen B tipi istasyon (Ateş ve Göçen, 2011; Milli Eğitim Bakanlığı, 2011); ihtiyaca göre günün belirlenen saatlerinde sadece ambulans hizmeti verilen C tipi istasyon olmak üzere gruplandırılmaktadır (Ateş ve Göçen, 2011; Batı, 2012; Düzova, 2015; Milli Eğitim Bakanlığı, 2011).

Türkiye’de ambulanslar ulaşım şekline göre kara, hava ve deniz ambulansları olarak gruplandırılmaktadır (Sağlık Bakanlığı, Ambulanslar ve Acil Sağlık Araçları ile Ambulans Hizmetleri Yönetmeliği, 2006). Hava ve deniz ambulansına göre daha çok ihtiyaç duyulan kara ambulansları (Sağlık Bakanlığı, Ambulanslar ve Acil Sağlık Araçları ile Ambulans Hizmetleri Yönetmeliği, 2006) kullanım amacına göre acil yardım ambulansı, hasta nakil ambulansı ve özel donanımlı olarak sınıflandırılmaktadır. Kara ambulansları, araç ve personel sayısı bakımından diğer ambulanslardan daha fazla olduğu da görülmektedir (Yaman, 2015).

5. TÜRKİYE'DE HASTANE ÖNCESİ ACİL HİZMETLERİ VERİLERİ

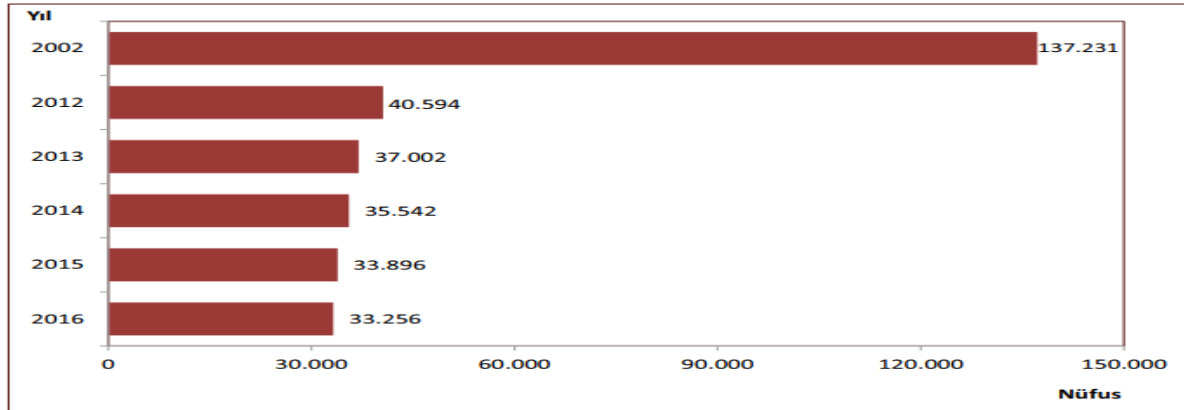
Hastane öncesi acil sağlık hizmetleri açısından Türkiye'nin durumunu incelemek amacıyla aşağıdaki verilere yer verilmektedir:

Tablo 1. 112 Acil Sağlık Hizmetleri Sunulan Kişi Sayısı

Yıllar	Hasta sayısı
2002	350 bin 769
2013	3 milyon 665 bin 407
2014	4 milyon 27 bin 215
2015	4 milyon 310 bin 102
2016	4 milyon 974 bin 368
2017 yılı Ekim ayı itibari ile	4 milyon 273 bin 542

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2017

112 Acil Sağlık Hizmetleri; 2002 yılında 350 bin 769, 2013 yılında 3 milyon 665 bin 407, 2014 yılında 4 milyon 27 bin 215, 2015 yılında 4 milyon 310 bin 102, 2016 yılında 4 milyon 974 bin 368, 2017 yılı Ekim ayı itibariyle de 4 milyon 273 bin 542 hastaya tahliye ve sağlık hizmeti sunmuştur (Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2017).

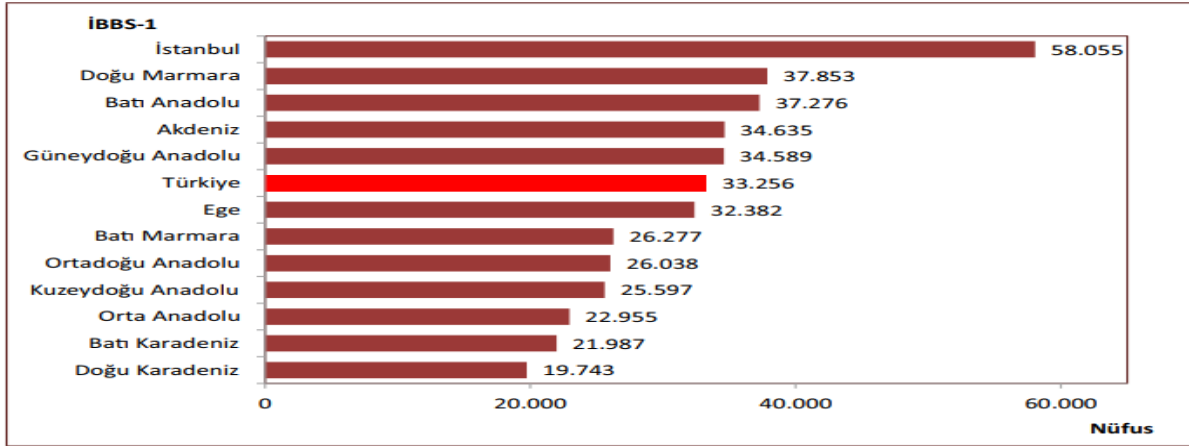
Şekil 2. Yıllara Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Öncelikle 2002 yılında 481 olan 112 acil yardım istasyonu sayısı 2017 yılı itibari ile 2 bin 548'e çıkarılmıştır (Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2017).

Şekil 2 incelendiğinde 2002 yılında 137.231 olan 112 acil yardım istasyonu başına düşen nüfus 2012 yılından itibaren giderek düşmektedir. Bu durumun sebebi olarak 2003-2011 yılları arasında yalnızca şehirlerde değil, köylerde de “112 Acil Sağlık” hizmeti sunulmaya başlanması; istasyon sayısı artırılıp, ambulanslar en son teknolojilerle donatılması; sisteme, hava ve deniz taşıma araçları eklenmesi gibi

durumlar gösterilebilir (Türkiye Sağlık turizmi Derneği, 2017). 2016 yılı itibari ile 112 acil yardım istasyonu başına düşen nüfus sayısı 33.256 olarak tespit edilmiştir.

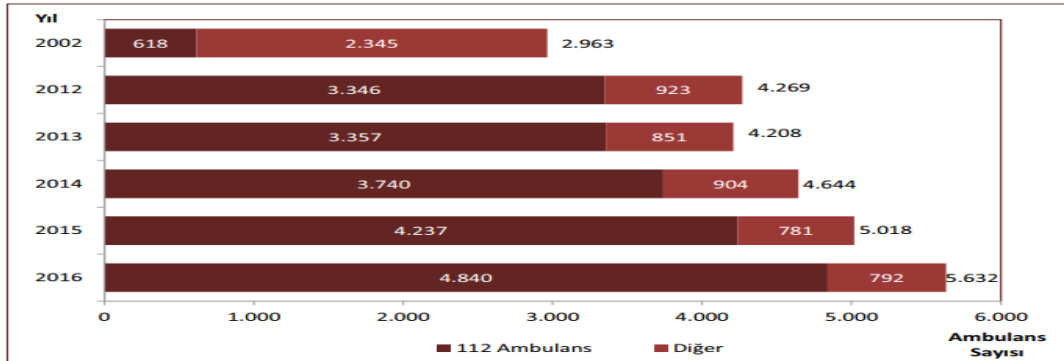
Şekil 3. İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2016

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 3'e göre 2015 yılı için Türkiye genelinde 112 acil yardım istasyonu başına düşen nüfus 33.256 olarak tespit edilmiştir. Ancak bölgelere yönelik olarak incelendiğinde ise bu sayı en yüksek İstanbul'da 58.005 olarak, en düşük ise Doğu Karadeniz bölgesinde 19.743 olarak görülmektedir. Bu rakamların bölgelerin nüfusuna göre farklılık gösterdiği görülmektedir.

112 İstasyon sayısı İstanbul ilinde 2015 yılında 247 adet iken 2016 yılında 255'e ulaşmıştır, Ankara'da 2015 yılında 131 adet iken bu rakam 2016 yılında değişmemiş ve aynı şekilde İzmir ilinde 2015 yılında 87 adet iken 2016 yılında da aynı kalmıştır (Sağlık İstatistikleri Yıllığı, 2015; Sağlık İstatistikleri Yıllığı, 2016).

Ambulans, acil yardım veya hasta nakli amacıyla kullanılan ve bu amaca uygun malzemeye donatılmış ulaşım aracı olarak tanımlanmakla birlikte ulaşım şekline göre kara, hava ve deniz ambulansları olarak sınıflandırılmaktadır. Aşağıda Türkiye'de bulunan ambulans sayısı, çeşidi, ambulansın nüfus başına durumu gibi veriler yer almaktadır (Yılmaz, 2014).

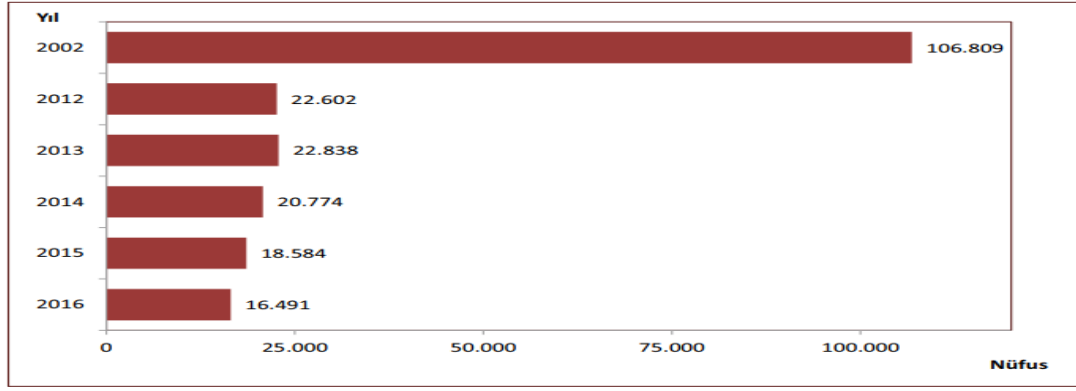

Şekil 4. Yıllara Göre Ambulans Sayısı, Sağlık Bakanlığı

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 4'e göre yıllara göre ambulans sayısı verilmektedir. Şekilde yıllara göre artan bir seyir görülmesine rağmen bu durumu 2013 yılının bozduğu ve ambulans sayısının 61 adet düştüğü dikkat çekmektedir. 2016 yılı itibari ile 4.840 adet 112 ambulans ve 792 adet diğer olmak üzere 5.632 ambulans bulunmaktadır.

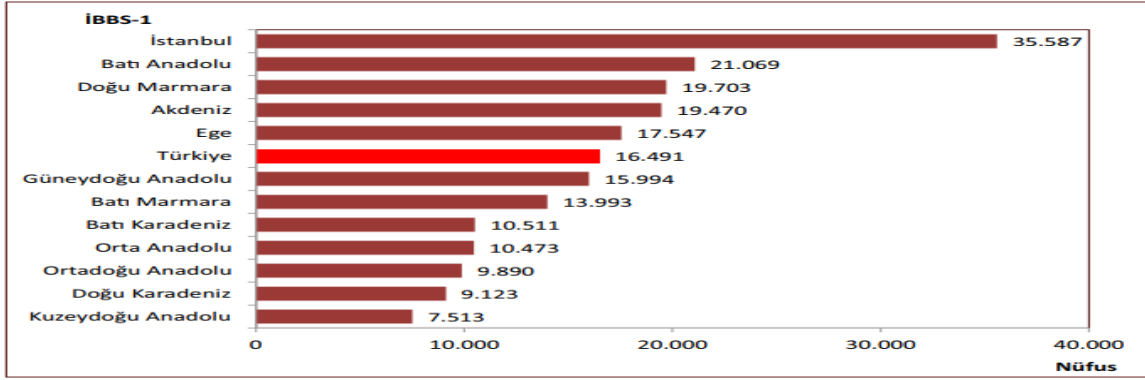
2017 yılı itibari ile 112 acil sağlık hizmetlerinde kullanılan ambulans sayısı 4 bin 956'ya çıkarılmıştır. Bu rakam Şekil 4'e göre 2016 yılında 4 bin 840 olarak belirtilmektedir (Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2017).

Şekil 5. Yıllara Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 5'te yıllara göre 112 acil yardım ambulansı başına düşen nüfus incelendiğinde 2002 yılında bu rakamın çok yüksek olduğu (106.809), 2011 yılından itibaren ise sürekli düşüş gösterdiği görülmektedir. 2016 yılı itibari ile 112 acil yardım ambulansı başına düşen nüfus 16.491 olarak verilmektedir.

Şekil 6. İBBS-1'e Göre 112 Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2016

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 6'ya göre 2016 yılında Türkiye geneli 112 acil yardım ambulansı başına düşen nüfus 16.491 iken bölgelere göre bakıldığında bu rakamın en yüksek İstanbul'da (35.587) en düşük ise Kuzey Doğu Anadolu'da (7.513) olduğu dikkat çekmektedir.

Türkiye'de nüfusun en çok olduğu İstanbul ilinde toplam 339 adet ambulans bulunmaktadır. Bunu Ankara 179, İzmir 135 ambulans sayısı ile takip etmektedir. Bunun yanında bu rakamlar 2015 yılından 2016 yılına bir değişiklik göstermemektedir (Sağlık İstatistikleri Yıllığı, 2015; Sağlık İstatistikleri Yıllığı, 2016).

Tablo 2. Kara Ambulansı Hariç Ambulans Türlerine Göre Araç ve Nakledilen Hasta Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2016

Araç Türü	Araç Sayısı	Nakledilen Hasta Sayısı
Ambulans Helikopter	17	3.136
Uçak Ambulansı	3	1.577
Kar Paletli	265	2.216
Deniz Ambulansı	6	2.780

Her türlü coğrafi ve iklim şartlarında hastalara ulaşabilmek amacıyla o şartlara uygun ambulanslar temin edilmiştir.

Tablo 1'de Türkiye'deki kara ambulansı dışındaki ambulansların 2015 yılı itibari ile araç sayısı ve nakledilen hasta sayısı verilmektedir. 265 adet kar paletli, 17 ambulans helikopter, 6 deniz ambulansı, 3 ambulans bulunmaktadır. Burada dikkat çeken kar paletli araç sayısının çok fazla olmasına rağmen

bununla nakledilen hasta sayısının az olmasıdır. En çok ambulans helikopter ile en az da uçak ambulans ile hasta nakledildiği görülmektedir. Dikkat çeken bir diğer nokta uçak ambulans sayısı oldukça az olmasıdır.

2017 yılı itibari ile 15 ilde Ankara'da 2 adet diğer illerde birer adet (İstanbul, Çanakkale, Bursa, İzmir, Antalya, Afyon, Adana, Kayseri, Konya, Diyarbakır, Van, Erzurum, Trabzon ve Samsun) olmak üzere 17 adet ambulans helikopter hizmet vermektedir. Ankara, Gaziantep ve İzmir'de toplam 3 adet ambulans uçak bulunmaktadır (Dışişleri Bakanlığı, 2017).

İstanbul, Balıkesir Marmara Adası ve Çanakkale'de hizmete sunulan deniz ambulanslarının hizmete girdiği 2007 yılından 2017 yılı Ekim ayı sonuna kadar 12 bin 710 hasta taşıdığı ifade edilmektedir (Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2017). 2017 yılı itibariyle 257 palet takılabilen ambulans ile 22 adet önünde kar bıçağı bulunan kombi paletli ambulans, 63 adet 4 yaralı taşıyan ambulans, 91 adet Yoğun Bakım ve Obez Ambulans, 60 adet motosiklet ambulans ve 16 adet Zırhlı ambulans hizmet vermektedir (Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2017).

6. SONUÇ

Çalışmada, hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinin önemini ortaya çıkarmak, Türkiye'deki mevcut sistem hakkında bilgi vermek ve veriler yardımı ile hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinin durumunu değerlendirmek amaçlanmıştır.

112 ASH istasyonları ve ekipleri, bireylerle birebir ilişki içerisinde olduğundan acil sağlık hizmetleri halkasının en önemli unsuru olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda hastane öncesi acil sağlık hizmetleri üzerinde durulması gereken bir konu olarak düşünülmektedir.

Tüm Dünya'da genel bir sağlık sistem uygulanması neredeyse imkânsızdır. Türkiye 'de Anglo-Amerikan sağlık sistemi uygulanmaktadır. Ancak aynı sistemi uygulayan ülkelerde bile farklı uygulamalar görülmektedir. Ülkeler kendi yapılanmalarına paralel olarak bu sistemleri kendi sistemleri ile uyumlaştırmaktadır.

Veriler incelendiğinde 2002 yılında 112 acil yardım istasyonu başına düşen nüfus oldukça fazla olduğu (137.231), 2011 yılından itibaren giderek düştüğü görülmektedir. Bu durumun sebebi olarak 2003-2011 yılları arasında istasyon sayısının ve ambulans sayısının artırılması oluğu ifade edilmektedir (Türkiye Sağlık turizmi Derneği, 2017). Benzer şekilde acil sağlık hizmetlerinde kullanılan ambulans sayısı 2013 yılı dışında yıllara göre sürekli artan bir seyir görülmektedir. 2017 yılı itibari ile 112 acil sağlık hizmetlerinde kullanılan ambulans sayısı 4 bin 956'ya çıkarılmıştır. Ambulans başına düşen nüfus incelendiğinde 2002 yılında bu rakamın çok yüksek olduğu (106.809), 2011 yılından itibaren ise sürekli düşüş gösterdiği görülmektedir. 2016 yılında itibari ile bu rakam 16.491 olarak belirtilmektedir. Ayrıca 112 acil yardım ambulansı başına düşen nüfusun en yüksek İstanbul'da (43.237) en düşük ise Kuzey Doğu Anadolu'da (8.609) olduğu dikkat çekmektedir. 2017 yılı itibari ile 3 ambulans uçak, 17 ambulans helikopter hizmet vermektedir. 112 acil sağlık hizmetleri, 2017 yılı Ekim ayı itibariyle de 4 milyon 273 bin 542 hastaya tahliye ve sağlık hizmeti sunmuştur.

KAYNAKÇA

ACİL SAĞLIK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, (2017), <http://www.acilafet.gov.tr/TR,4185/teskilat-semasi.html>

ACİL SAĞLIK YÖNETMELİĞİ, (2000), TC. Resmi Gazete, Ankara. <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.aspx?MevzuatKod=7.5.4798&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=acil%20sa%C4%9Fl%C4%B1k>

AKSOY, F, ERGÜN, A., (2002), Acil Sağlık Hizmetlerinde Ambulansın Yeri, Ulusal Travma Dergisi, 8, 160-3,

ATEŞ, M., GÖÇEN, A., (2011), *Sağlık Hizmetleri Yönetimi*, İstanbul, 2011.

BATI, S., (2012), Sağlık Bakanlığı'na Bağlı Hastane Öncesi Acil Sağlık Hizmetlerinde Görev Yapan Personelin Hastalara Müdahalelerinin Hastane Öncesi Acil Tıbbi Bakım Yetişkin ve Çocuk Uygulama Kılavuzu Akış Şemalarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

- DÜZÖVA, S., (2015), 112 Acil Sağlık Hizmetleri'nde Çalışan Personelin İş Doyumu: Ankara İli Örneği, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- EKŞİ, A. (2015), *Kitlesel Olaylarda Hastane Öncesi Acil Sağlık Hizmetleri*, 3. Basım, Kitapana Basım Yayım, Ankara.
- KESKİN M. (2009), Ambulans Donanımları Standardizasyonu, [http://www.attder.org.tr/images/pdfler/3\)ambulansdonanimlaristandatizasyon_u.pdf](http://www.attder.org.tr/images/pdfler/3)ambulansdonanimlaristandatizasyon_u.pdf), Erişim, 18.2.2014
- Milli eğitim Bakanlığı, (2011), Acil Sağlık Hizmetleri, Acil Sağlık Hizmetlerinin Yapısı, Ankara.
- ÖZYARAL, O., (2005), Ambulans ve İlk Müdahalede Sterilizasyon Dezenfeksiyon, 4. Ulusal Sterilizasyon Dezenfeksiyon Kongresi, 344-374.
- SAĞLIK İSTATİSTİKLERİ YILLIĞI, 2015.
- SAĞLIK İSTATİSTİKLERİ YILLIĞI, 2016.
- TC. DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI, (2017), <http://www.mfa.gov.tr/ilk-yardim-ve-acil-saclik-hizmetleri.tr.mfa>
- TEKİNGÜNDÜZ, S., (2008), 112 Acil Sağlık Hizmetleri Performans Toplantıları-2, Kalite ve Hasta Güvenliği, Ankara.
- TÜRKİYE SAĞLIK TURİZMİ DERNEĞİ, 2017, <http://www.saglikturizmi.org.tr/tr/st-donusum/program>; erişim tarihi: 29.12.2017).
- YAMAN, B., (2015), Hastanelerde Sunulan Acil Sağlık Hizmetlerinin Yönetim ve Organizasyonu, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- YILMAZ, A.İ., (2014), 112 Acil Sağlık Hizmetleri Sunumunu Etkileyen Faktörler (Konya Örneği), Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.